

הבכיר ביותר) החלו לחדור, בהשפעתנו, למשק העברי, ובשנת תרפ"ט תפסו מקום ניכר בן הירק, והם נפוצים כעת על-ידי כוחרי הזרעים בארץ. את יתר הזנים, שאנו מציינים בטבלא, אין ברצוננו לפרסם עוד את שמם מפורש, מכיון שלא נתבררו לנו עוד מכל צדדיהם, ואין בחפצנו להכניס ערכוביה של זנים בשוק הזרעים ולבלבל ע"י כך את הנגן. אולם אנו נכונים לתת מעט זרעים של הזנים הללו לכל נגן, שיתענין בכך ויבטיח להודיע לנו את התוצאות. אנו מוסרים בטבלא תוצאות של 13 זנים מתוך 39 זנים שנדלנו אותם ב־4 נגי הדרכה ובאזורי הארץ השונים. רכנו בעקר את העבודה בשדה בנחלת-יהודה, בדגניה ב' התוצאות לא היו רצויות, מפני סבות טכניות שונות או סבות אחרות שמקורן לא ברור לנו, ומשדה זה אנו מביאים רק שני זנים (מספר 8, 10). את שאר התוצאות אנו גוונים לעת-עתה. כקנה מדה לעסק-הירדן אנו מביאים את הזן "לוקולוס", השנה אנו חוזרים לברר את שאלת זני העגבניות בעמק הירדן.

כאמתי-המדה לאזור "השרון" אנו מביאים את הזן "פלא השוק", שעודנו כיום הנפוץ ביותר בסביבה זו.

מלבד הזנים החדשים (מספר 2, 3, 4, 5, 9, 10) אנו מזכירים, יחד עם "לוקולוס" ו"פלא השוק", את הזנים "פירט" ו"אכספורט דני", המצטיינים בבכירותם הגדולה, הוספנו עליהם גם "אדומה גדולה בכורה", החשובה כנראה בעמק הירדן ואת הזן "ברור האש", המצטיין בכגולותיו המיוחדות; טיב הפרי ונגסות השיח; סגולה חשובה מאד, ביחוד כאן בארץ, שהתפשטות הבדים לפרקים גדולה ביותר. זן זה מרשה לנגן להרבות במספר הצמחים על פני החלקה ויחד עם זה לא להבכיר על העבודות וביחוד על עבודת האסוף.

רשימת המחלות לעונת הסתיו אוקטובר-פברואר

מאת המחלקה לפטולוגיה.

1. ירקות.

א. במנבטה.

המחלה היותר קשה במנבטה היא מחלת חלי הנופל: המחלה נגרמת ע"פ רוב על ידי מעוררי המחלה המצויים באדמת המנבטה. יש לפיכך ליעץ בכל חוקף לחסא את אדמת המנבטה במים רותחים או בפורמלין.

יש גם ליעץ - מכיון שהרבה פעמים באה המחלה ע"י הזרעים - לחסא את זרעי הירקות. ביחוד יש לדרוש את החסא בורעי-ברוב סלק ובתפוחי-אדמה, כי יש לחשוש למחלה ודאית.

ב. בשדה.

ס.ל.ק. - 3 מחלות: א) הופעת כתמים צהובים חומים הנגרמים ע"י *Cercospora*.

ב) מחלת הקמחון.

ג) מחלת ההלדון.

אפני המלחמה: א) המלחמה נגד ה-*Cercospora*: אסור לקחת זרעים מצמחים נזועים.

זריקת סרק בורדו בן אחוז אחד בשעה שהצמחים עודם בגיל צעיר.

ב) נגד קמחון - גפזר מוקדם.

ג) נגד החלדון - צריך לעשות זריקות של סרק בורדרו מיד אחרי החופעה הראשונה.

גזר. - 8 מחלות: א) מחלת הקמחון של העלים המביאה אותם לידי התיבשות.

ב) מחלת רקבון לה של הקלה, שסבתו פרם נחקרה והשוב לקבל ממנו דוגמאות רבות.

ג) רקבון יבש של הקלה, הנגרם, כנראה ע"י הפטריה, סקלרוציום: *Sclerotium bataticola*.

אפני המלחמה: א) אפשר להלחם ע"י נפור, ומכיון שהמחלה נפוצה מאד בארץ, צריך משום כך ליעץ לכל סנדלי הנזר לעשות נפור מוקדם.

ב"ג) אין עוד אמצעים בדוקים. הביולוגיה של המחלה בארץ עדיין לא נחקרה. הוספת סיד כנראה מקטינה את סדת המחלה.

כרוביים. - 4 מחלות: א) מחלת הרקבון השחור או מחלת הגידים השחורים הנגרמת

ע"י בקטריה *Pseudomonas campestris*. סימניה: גידים

שחורים בעלים ובתוך הנבעול המביאים אותו לידי רקבון.

ב) מחלת הכשותית *Peronospora parasitica* מופיעה ביותר

במשתלה. סימניה: על הצד התחתון של העלים נראים

כתמים שקועים, בלתי רגולריים, אפורים.

ג) מחלת הכתמים העגולים הנגרמת ע"י הפטריה *Alternaria*

brassicae. סימניה: כתמים עגולים קונצנטריים, שחורים

המביאים את העלים לידי התיבשות.

ד) מחלת חבורות השורש הנגרמת ע"י הפטריה *Plasmodiophora*

אסור להשתמש בורעים מצמחים שהראו סימני מחלה, צריך

לחטא את הורעים לפני הזריעה. אסור להעביר שתילים

ממשתלה שהיו בה שתילים חולים.

ב) נגד מחלת הכשותית - זריקות אחדות מוקדמות של סרק

בורדרו בן אחוז אחד.

ג) נגד מחלת ה"Alternaria - זריקות אחדות בסרק בורדרו

בן חצי אחוז.

ד) נגד מחלת החבורות - אסור לגדל כרוביים על השדה הנזע

במשך שנים אחדות. שריפת כל השרשים הנזעים, וכל פרי

מנדיל את התפתחות מעורר המחלה. הוספת סיד צורב: על

כל מטר מרובע אדמה 1½ ק"ג שיד.

ענבניות - 5 מחלות עיקריות: א) מחלת כתמי עלים - הנגרמת ע"י הפטריה *Clado-*

sporium fulvum. סימניה: כתמים חומים ירוקים

המביאים את העלים לידי התיבשות.

ב) מחלת הקמחון *Oidium*. סימניה: קמח לבן על

העלים, המביא אותם לידי התיבשות.

(ג) מחלת הנבילה: נגרמת ע"י פטריות שונות כגון:

Fusarium, Sclerotium. סימניה: נבילה, סלסול

העלים, רקבון השורש או החמת צנורות המים.

(ד) מחלת כתמי עלים: הנגרמת ע"י הפטריות *Septoria*.

סימניה: כתמים אפורים ענולים, המביאים את העלים

לירי התיבשות.

(ה) רקבון הפירות: נגרם ע"י בקטריות.

אפני המלחמה: (א) זריקות מוקדמות אחדות במרק בורדרו בן אחוז אחד.

(ב) נפור מוקדם על הצד התחתון של העלים.

(ג) שרפה (או קבירה עמוק באדמה) של כל חלקי הצמחים

הננועים. מיד האדמה ואסור שתילה משך שנים שלש שנים

על האדמה הננועה. אסור לקחת זרעים מצמחים ננועים.

(ה) זרעים רק מצמחים שנשארו בריאים וזריקות של מרק בורדרו

בשעה שהפירות עדיין צעירים.

חציל - 4 מחלות חשובות: (א) מחלת הנבילה: הסבה וסימניה כמו בענבניות.

(ב) קטחוניות *Oidiopsis*. סימניה: קמח אפור סגול על הצד

התחתון של העלים, המביא אותם לירי התיבשות.

(ג) כתמים חומים על העלים - נגרמת ע"י *Alternaria*, מופיעה

אחרי שהמריסם הירוק הקמן הניק לעלים.

(ד) רקבון הפירות.

אפני המלחמה: (א) כמו בענבניה ג'.

(ב) נפור מוקדם על הצד התחתון של העלים.

(ג) ראשית כל מלחמה במזיק עפ"י עלון ג' של מחלקת ההדרכה,

ובאותו הזמן זריקות של מרק בורדרו בן אחוז אחד.

(ד) זריקות מוקדמות של מרק בורדרו בן אחוז אחד בשעה שהפירות

צעירים.

תפוח אדמה - בעיקר 4 מחלות: (א) רקבון התפוחים באדמה.

(ב) מחלת הנבילה כמו בענבניה ובחציל.

(ג) מחלת הכשותית *Phytophthora infestans*.

(ד) מחלת הקמחון *Oidium*.

אפני המלחמה: (א) המוא התפוחים בסובלימט או פורמלין.

(ג) זריקות מוקדמות של מרק בורדרו בן אחוז 1.

(ד) נפור מוקדם על הצד התחתון של העלים.

בצל-שום - בעיקר שלש מחלות: (א) מחלת הכשותית המופיעה על עלי בצל צעיר

Perenospora Parasitica.

(ב) מחלת החלדון.

אפני המלחמה נגד שתי המחלות: זריקות מרק בורדרו בן אחוז אחד.

ג) רקבון רך של הבצלים במחסן ע"י בקטריה ואספרגילוס. תלית הבצלים במקום אוירי.

ח ס ה.

בארץ נתקפת החסה בעיקר ע"י המחלה היותר קשה של החסה בבצל והיא רקבון רך, הנגרם ע"י הפטריה *Sclerotinia libertiana*. אופן המלחמה נגדה הוא: אסור זריעה משך 8 שנים על הקרקע הננוע, גם סלריה וכרוביים אסור לזרוע אחרי הופעת המחלה. צמצום ההשקאה, היותר טוב להשקות בתעלות ולא סביב הצמחים. ערור מרובה, הוספת מיד וזריקות של מרק בורדרו בן אחוז אחד.

3. עציצים.

על שושנים, עצי נלעין (שוף, דוכרן וכו') אפשר לפגוש במחלת התלדון והקמחון. אפשר להלחם בה ע"י זריקות של מרק בורדרו בן אחוז אחד וגזור.

המוזיקים שיש לשים לב להיוקם בעונת הסתיו אוקטובר-פברואר

מאת המחלקה לאנטומולוגיה.

תבואות חורף.

1. דגניים.

א. *Marseulia dilativentris*. המושיית קטנה שחורה, בעיקר בשדות השעורה. אמצעי מלחמה אין. מופיעה בחדשי ינואר-פברואר.

ב) *Scythris temperatella*. («דודה» ערבית) מופיעה בחדשי ינואר-מרץ בשדות שלא נחרשו במחרשה אירופית. אם תופיע בשדות הרושים נא להודיע למחלקת ההררכה.

2. בקיה וסלילים.

בחדשי ינואר-מרץ (בעיקר ינואר-פברואר) מופיעים עפצים, קצות העלים והניצנים מתקפלים והופחים. בפנים מוצאים תולעים קטנות אדומות. הרבר עור מרם נחקר. יש לשים לב להיוקת של עפצים אלה ולשלוח ידיעות בדבר זה יחד עם חומר לבדיקה.

ירקות.

1. כרוביים:

א) כניסות עלים, אמצעי מלחמה מפורטים בעלון ג', אבק טבק אפשר להשיג במשביר. להשתמש בו באוהם האדווים המנויים בעלון, במקום מיקורל צריך להשתמש בסבון ירוק *Sapo kalinus* של ד"ר יבנין 3 אחוים.

ב) מריפס *Limothrips tabacci*. מופיע בכרוב וגם בבצלים על העלים. המלחמה כמו בכניסות עלים.

2. אפונה

א) החפושית *Bruchus*. בונים בכירים מופיעה רק טעם מאד. כל מה שהון יותר אפיל הוא נתקף יותר על ידה.

ב) החפושית *Sitones ssp.* מברססת את שולי העלים. אין צורך במלחמה, כי הגוף הוא בזמן שגשג העלים ואינו חשוב.